<u>מבחן באוטומטים וחישוביות – מועד א׳ סמסטר חורף תשע״ט</u>

- יש לענות על כל השאלות.
- הנימוק חובה! תשובה ללא נימוק לא תזכה בניקוד.

בהצלחה!

1. (30 נק׳) נתונה השפה: $L = \{awa | w$ תת מילה של $aba\}$.

א. כתבו ביטוי רגולרי עבור L.

$$a(a+b)^*aba(a+b)^*a$$

ב. מצאו את מחלקות השקילות של $\sim_L$.

ישנן 7 מחלקות שקילות. להלן ביטויים רגולריים עבורם (תשובות שכללו נציגים בלבד גם התקבלו):

$$\epsilon, ab^*, ab^*a, ab^*ab, ab^*aba(a+b)^*b, ab^*aba(a+b)^*a, b(a+b)^*$$

ג. האם השפה $L_1 = \{ww | w \in L\}$ רגולרית? אם כן, כתבו לה ביטוי רגולרי. אם לא, הוכיחו בעזרת משפט נרוד.

השפה אינה רגולרית (הערה - זהו אינו השרשור $L \cdot L$). נוכיח ע״י הצגת אינסוף מילים שכל אחת מהן במחלקה שונה של $\sim_{L_1}$: לכל $i \neq j$ כך ש- $i, j > 1$:

$$(a^i baa, a^j baa) \notin \sim_{L_1}$$

נציג מילה מפרידה: $a^i baa$. מתקיים: $a^i baaa^i baa \in L_1$, ונראה $a^j baaa^i baa \notin L_1$.

נניח בשלילה ש - $a^j baaa^i baa = w'w', w' \in L$. מכיוון שהמילה מסתיימת ב- baa, חייב להיות ש - w' מסתיימת ב- baa. אם כך, העותק הראשון של w' חייב להסתיים אחרי מופע ה-baa הראשון. אבל מכיוון ש- $i \neq j$, מקבלים שחציית $a^j baaa^i baa$ בצורה כזאת לא מחלקת אותה לשני חלקים שווי אורך - סתירה.

לכן, יש אינסוף מחלקות שקילות של $\sim_{L_1}$, ולפי משפט נירוד השפה אינה רגולרית.

2. (20 נק׳) הוכיחו: אם L רגולרית אז $L \in R$ (יש להוכיח ע״י הצגת מ״ט מתאימה).

אם L רגולרית אז יש אס״ד שמקבל אותה $A = \langle \Sigma, Q, q_0, F, \delta \rangle$. נציג מ״ט M שמכריעה את L:

$$M = \langle \Sigma, \Sigma \cup \{\_\}, Q \cup \{q_{acc}, q_{rej}\}, q_0, q_{acc}, q_{rej}, \delta' \rangle$$

אינטואיטיבית, M סורקת את הקלט משמאל לימין, תוך מעברים בין המצבים בהתאם ל-δ. בהתאם למצב מ-Q שהיא נמצאת בו בסוף הקלט, מקבלת או דוחה. פונקציית המעברים היא:

לכל $\sigma \in \Sigma, q \in Q$: $\delta'(q, \sigma) = (\delta(q, \sigma), \sigma, R)$

לכל $q \in F$: $\delta'(q, \_) = (q_{acc}, \_, S)$

לכל $q \in Q \setminus F$: $\delta'(q, \_) = (q_{rej}, \_, S)$.

קל להראות שכל ריצה של M על קלט w מסמלצת ריצה של A על w. פורמלית: נסמן $w = \sigma_1 \sigma_2 \dots \sigma_n$.

אז הריצה של A על w:

$$(q_0, \sigma_1 \sigma_2 \dots \sigma_n) \vdash (\delta(q_0, \sigma_1), \sigma_2 \dots \sigma_n) \vdash^* (\delta(q_i, \sigma_{i+1}), \sigma_{i+2} \dots \sigma_n) \vdash^* (q, \epsilon)$$

מתאימה לריצה של M על w:

$$(\epsilon, q_0, \sigma_1 \sigma_2 \dots \sigma_n) \vdash (\sigma_1, \delta(q_0, \sigma_1), \sigma_2 \dots \sigma_n) \vdash^* (\sigma_1 \dots \sigma_{i+1}, \delta(q_i, \sigma_{i+1}), \sigma_{i+2} \dots \sigma_n) \vdash^* (w, q, \epsilon)$$

ולפי הגדרת δ', הריצה ב-A מקבלת אמ״ם הריצה ב-M מקבלת. לכן $L(A) = L(M)$.

מכיוון שהקלט סופי, M תמיד עוצרת. לכן, $L \in R$.

3. (30 נק׳) נתונה שפה חסרת הקשר L מעל א״ב Σ, ויהי $A = \langle \Sigma, \Gamma, Q, q_0, \delta, z_0 \rangle$ אוטומט מחסנית עבור L.
הוכיחו שהשפות הבאות הן חסרות הקשר, ע״י תיאור אוטומט מחסנית מתאים:

א. $\widetilde{LL} = \{w_1 w_1 w_2 w_2 w_3 w_3 \dots w_n w_n | w_1 w_2 \dots w_n \in L\}$.

אינטואיטיבית: נבנה א״מ שבו כל מעבר ב-A שקורא σ נפצל לשני מעברים רצופים שקוראים σ, כאשר המעבר הראשון רק קורא σ למצב ביניים, והשני מבצע את השינוי במחסנית. לשם כך, נוסיף מצבי ביניים: אחרי קריאת σ מ-q, נעבור (מבלי לשנות את המחסנית) למצב q_σ שמרשה רק לקרוא σ, ועובר למצב הבא (ומשנה את המחסנית) בהתאם ל-δ.

לכן, כל ריצה של A מתאימה לריצה של A' על מילה שבה כל אות משוכפלת, ולהפך.

מכאן: $L(A') = \widetilde{LL}$.

פורמלית: נבנה אוטומט מחסנית $A' = \langle \Sigma, \Gamma, Q \cup (Q \times \Sigma), q_0, \delta', z_0 \rangle$, כאשר פונקציית המעברים δ' מוגדרת כך:

לכל $q \in Q, \sigma \in \Sigma, B \in \Gamma$ כך ש: $(q', \alpha) \in \delta(q, \sigma, B)$, נוסיף ל-$\delta'$ את זוג המעברים:

$$(q_\sigma, B) \in \delta'(q, \sigma, B)$$

וכן

$$(q', \alpha) \in \delta'(q_\sigma, \sigma)$$

את מעברי ה-ϵ נותיר כשהיו: לכל $q \in Q$, $B \in \Gamma$ כך ש-$(q', \alpha) \in \delta(q, \epsilon, B)$, נוסיף את המעבר:

$$(q', \alpha) \in \delta'(q, \epsilon, B)$$

ב. $\tilde{L} = \{w_1w_2w_3 \dots w_n | w_1w_1w_2w_2 \dots w_nw_n \in L\}$.

נניח ש-z_0 לא מוצא עד למעבר המקבל (אפשר תמיד לבנות א"מ מחסנית שקול ל-A שנוהג כך).

בדומה ל-א', נוסיף מצבים ש"מחכים" לאות σ נוספת אחרי קריאת σ ראשונה. בניגוד ל-א', במקום לקרוא את ה-σ הנוספת, נקרא ϵ במקומה, על מנת להוריד את הכפילות. כך, לכל מילה $w_1w_1w_2w_2 \dots w_nw_n$ שנקראה ב-A, נקרא את המילה $w_1w_2 \dots w_n$ ב-A'. המצבים ה"מחכים" יאפשר ריצה רק על מילים מהצורה $w_1w_1w_2w_2 \dots w_nw_n$.

פורמלית, נגדיר א"מ $A' = \langle \Sigma, \Gamma, Q \cup (Q \times \Sigma), q_0, \delta', z_0 \rangle$, כאשר δ' מוגדרת באופן הבא:

לכל $q \in Q, \sigma \in \Sigma, B \in \Gamma \setminus \{z_0\}$ כך ש: $(q', \alpha) \in \delta(q, \sigma, B)$, נוסיף ל-$\delta'$ את המעבר:

$$(q'_\sigma, \alpha) \in \delta'(q, \sigma, B)$$

(עוברים לעותק של q' ש"זוכר" שצריך להוריד את ה-σ הבאה שתגיע.)

ממצבים מהצורה q_σ, נרשה לקרוא רק ϵ – בין אם היה מעבר ϵ במקור, ובין אם זה ϵ שמחליף את σ:

לכל $q \in Q, B \in \Gamma$ כך ש: $(q', \alpha) \in \delta(q, \epsilon, B)$, נוסיף ל-$\delta'$, לכל $\sigma \in \Sigma$, את המעברים:

$$(q_\sigma, \alpha) \in \delta(q_\sigma, \epsilon, B) \ (\forall B \neq z_0)$$

$$(q', \alpha) \in \delta(q, \epsilon, B):$$

(מעברי ϵ מקוריים נשארים גם בין מצבים מקוריים וגם בין מצבים שמחכים לאות ספציפית. בנוסף, לא מרשים לרוקן את המחסנית לפני שהאות השנייה הגיעה).

לבסוף, לכל $q \in Q, B \in \Gamma, \sigma \in \Sigma$ כך ש - : $(q', \alpha) \in \delta(q, \sigma, B)$, נוסיף ל-$\delta'$ את המעברים:

$$(q', \alpha) \in \delta(q_\sigma, \epsilon, B)$$

(עוברים למצב שהיינו עוברים אליו במקור, אבל מחליפים את ה-σ ב-ϵ).

4. (20 נק׳) קבעו האם השפה הבאה היא ב-R, ב-RE, ב-$co-RE$ (או אף אחת מהן). הוכיחו את קביעתכם.

$$L = \{<M><w> \mid w^R \in L(M)\}$$

נראה $L \in RE \setminus R$

נראה שייכות ל-RE ע״י הצגת מ״ט M_L המקבלת את L. בהנתן קלט $<M><w>$, המכונה M_L פועלת כך:

1. אם $<M><w>$ קידוד לא חוקי – דוחה.
2. מחשבת את w^R
3. מסמלצת ריצה של M על w^R (בדיוק כמו M_U).

נכונות: בודקים האם M מקבלת את w^R, בדיוק לפי ההגדרה של L.

נראה $L \notin R$ ע״י רדוקציה מ-L_{acc}. נציג רדוקציה f מתאימה:

אם הקלט לא חוקי: $f(<M><w>) = <M><w>$

אחרת: $f(<M><w>) = <M><w^R>$

מתקיים: $<M><w> \in L_{acc}$ אז M מקבלת את w, אז M מקבלת את ${w^R}^R$,

ולכן $<M><w^R> \in L$.

$<M><w> \notin L_{acc}$ אז או: M לא מקבלת את w, אז M לא מקבלת את ${w^R}^R$,

ולכן $<M><w^R> \notin L$, או הקלט לא חוקי, ואז גם אינו חוקי עבור L, ולכן $<M><w> \notin L$.

כמו כן, f חשיבה: את $<M>$ מעתיקה כפי שהוא מהקלט, ומחשבת את $<w^R>$ מ-$<w>$ ע״י היפוך קידודי האותיות.